

یکی از دلایلی که سبب می شود عده ای معاد را انکار کنند، این است که چنان واقعه بزرگ و با عظمتی را با قدرت محدود خود می سنجند و هنگامی که تحقق آن را با قدرت بشری ناممکن می بینند، به انکار آن می پردازند. حال آنکه بعید بودن چیزی برای انسان هرگز دلیل بر غیرممکن بودن آن نیست. قرآن یکی از انگیزه های انکار معاد را نشناختن قدرت خدا معرفی می کند و دلایل و شواهد زیادی می آورد تا نشان دهد معاد امری ممکن و شدنی است و خداوند بر انجام آن تواناست.

✓ دلایل قرآن در مورد معاد چگونه است و کدام آیه بیانگر مفهوم قطعیت در قوع معاد است؟

(۱) دلایل عقلی و ضرورت - وَ قَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَ نَحْيَا وَ مَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ...

(۲) دلایل عقلی و امکان - اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى ...

(۳) دلایل ضرورت و امکان - اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى ...

(۴) دلایل امکان و ضرورت - وَ قَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَ نَحْيَا وَ مَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ...

تالیفی

✓ آفرینش نخستین انسان

در این آیات به منکرین معاد، توانایی خدا در آفرینش نخستین تذکر داده می شود و بیان می شود که همان گونه که خداوند قادر است انسان را در آغاز خلق کند، می تواند بار دیگر نیز او را زنده کند. «و برای ما مثلی زد، درحالی که آفرینش نخستین خود را فراموش کرده بود، گفت: کیست که این استخوان های پوسیده را دوباره زنده کند؟ بگو همان خدایی که آنها را برای نخستین بار آفرید و او به هر خلقتی داناست.»

مفاهیم: اشاره به دلیل امکان معاد، آفرینش نخستین انسان / فراموشی خلقت اولیه دلیلی بر غیرممکن بودن معاد نیست / بیانگر پاسخ به منکرین معاد / بیانگر علم الهی در آفرینش نخستین (صفت علیم) / زنده شدن مجدد بیانگر مرحله دوم قیامت.

✓ بیان نمونه هایی از زنده شدن مردگان

قرآن برای اینکه قدرت خدا را به صورت محسوس تری در این زمینه نشان دهد، ماجراهایی را نقل می کند که در آنها به اراده خداوند مردگانی زنده شده اند. عَزِيزُ نَبِیِّیْ یکی از پیامبران بنی اسرائیل بود که با مشاهده استخوانهای پوسیده در کنار روستای ویران؛ در مورد زنده شدن مردگان در ذهن وی پرسش ایجاد شد و به امر الهی به مدت صد سال به خواب رفت و بعد از بیداری مشاهده کرد الاغش پوسیده و غذایش سالم ماند (تصور عَزِيزُ خواب نصف روز یا یک روز در یک بیابان) و به امر الهی حیوانش زنده گردید و نَبِیِّیْ خدا فرمود: می دانم که خدا بر هر کاری توانا است.

تدبر در قرآن

«نه تنها استخوان های آنها را به حالت اول درمی آوریم، بلکه سرانگشتان آنها را نیز همان گونه که بوده، مجدداً خلق می کنیم» (قیامت ۳ و ۴)

مفاهیم: امکان معاد اشاره به زنده شدن مردگان / بیانگر قدرت الهی / مخاطب آیه؛ منکرین معاد / ارتباط با آیات (ان الدار الآخرة لهی الحيوان - لیجمعنکم الی یوم القیامه) / مرحله دوم قیامت زنده شدن مردگان / آگاهی به معاد حاصل مرگ و ارتباط با حدیث پیامبر (فاذا ماتوا انتبهوا) / ارتباط با آیه ۵ قیامت در قسمت تدبر آخر درس / انحصار در اثر انگشت برای هر فرد.

✓ اشاره به نظام مرگ و زندگی در طبیعت

در برخی آیات قرآن، زندگی بعد از مرگ به عنوان یک جریان رایج در جهان طبیعت معرفی شده است. قرآن از ناباوران معاد می خواهد با مطالعه جریان همیشگی مرگ و زندگی در طبیعت درک بهتری از معاد پیدا کنند. فرارسیدن بهار، رستاخیز طبیعت است که نمونه ای از رستاخیز عظیم نیز هست. «خداست که بادها را می فرستد تا ابر را برانگیزند. سپس آن ابر را به سوی سرزمینی مرده برانیم و آن زمین مرده را بدان (وسیله) پس از مرگش زندگی بخشیدیم. زنده شدن قیامت نیز همین گونه است» (فاطر ۹)

مفاهیم: امکان معاد اشاره به نظام مرگ و زندگی در طبیعت / رویش مجدد طبیعت بیانگر روز رستاخیز.

نظام مرگ و زندگی در طبیعت

- هشدار به ناباوران معاد
- درک بهتر معاد با مطالعه جریان مرگ و زندگی در طبیعت
- بهار رستاخیز طبیعت نمونه رستاخیز عظیم
- زنده شدن قیامت همچون طبیعت

زنده شدن مردگان

- نشان دادن قدرت محسوس خداوند
- بیانگر اراده الهی در زنده شدن مردگان
- عزیر نبی و اقرار به توانایی خداوند
- کلید واژه آیه به حالت اول در آوردن استخوانها و سرانگشتان

آفرینش نخستین انسان

- توجه منکرین به توانایی خداوند در آفرینش نخستین
- آیه بیانگر علم خداوند در خلقت نخستین و کلید واژه استخوان پوسیده